

حکاه عالم دینی

گفتگو با مصطفی محقق داماد

پیشینه: برای شروع صحبت، اجازه بفرمایید که از جنابعالی بپرسم از نظر شما عنوان «عالم دینی» به چه معنی است؟ و چه جایگاهی را در تفکر اسلامی می‌توان برای آن مشخص کرد؟

♦ در تاریخ اسلام و در ادبیات دینی ما از تعبیر عالم، به مناسبت‌های مختلف استفاده شده است حتی در قرآن کریم نیز در توصیف یکی از برجستگی‌های اخلاقی عالمان دینی اشاره شده است که انما یخشی الله من عباده العلماء یعنی فقط عالمان هستند که از خداوند خشیت دارند. اما از جهت تحلیل تاریخی می‌شود گفت که در آغاز شکل‌گیری جامعه اسلامی گروه و طبقه‌ای خاص از افراد مسلمان به تدریج شکل می‌گیرند که مردم به آنها مراجعه می‌کنند تا تفسیر متون دینی و مسائل دینی خود را از آنها بپرسند. در آن زمان امیرالمؤمنین (ع) از جمله سرشناس‌ترین افرادی است که به عنوان فردی دین‌شناس به او مراجعه می‌کنند. در مجموع، این افراد دین‌شناس هم در زمان حیات پیامبر و هم پس از ایشان، حضور داشتند و پاسخگوی مسائل دینی مردم بودند. البته بعد از پیامبر اکرم (ص) کسانی مثل علی‌ابن‌ابی‌طالب، عبدالله بن عباس و عبدالله بن مسعود و در درجات پایین‌تر بلال حبشی چهره شناخته شده‌تری پیدا کردند. در آن زمان «عالم» به افرادی